

Jak to jest nie móc wyrazić swoich potrzeb i uczuć?

data aktualizacji: 2025.04.16

Na co dzień nie zastanawiamy się, jak by to było nie umieć wypowiedzieć ani jednego słowa. Jednakże zachęcam do chwili refleksji, skupienia i zagłębienia się w sytuację, z którą mierzą się osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu każdego dnia.

Wszelkie trudności komunikacyjne i społeczne, w tym m.in.: brak rozwoju mowy werbalnej, echolalia, brak kontaktu wzrokowego, uboga mimika, deficyty w zakresie rozumienia i inicjowania interakcji to bardzo powszechne trudności, które dotyczą osób w spektrum. Z zagadnieniem tym spotykamy się już podczas diagnozy dziecka, jednak z biegiem czasu temat ten często zostaje zbagatelizowany lub zepchnięty na dalsze tory. Przysłonięty innymi trudnościami, które napotyka dziecko w codziennym funkcjonowaniu, np. zachowaniami agresywnymi czy autoagresywnymi.

Zastanówmy się jednak i przeanalizujmy, czy większość tych zachowań nie jest spowodowana właśnie niemożnością wyrażenia swoich potrzeb czy uczuć? Brak możliwości zasygnalizowania takich

podstawowych potrzeb, jak: głodu, pragnienia, bólu czy niezrozumienia i niemożności zadania pytań przeraża się często we frustrację, agresję oraz poczucie osamotnienia i wycofania. Na szczęście jest metoda, która daje osobom z powyższymi trudnościami szansę na usłyszenie ich bez konieczności użycia głosu, a mianowicie **komunikacja alternatywna i wspomagająca (AAC)**. Za tym pojęciem kryją się różne sposoby (narzędzia) do zastępowania mówienia, bądź wspierania go.

Możemy je podzielić na:

- **pomoce niskiej technologii**, czyli tzw. potocznie papierowe pomoce/książki do komunikacji oraz gesty. Zaliczamy do nich systemy i zbiory symboli między innymi: Picture Exchange Communication System (PECS), Makaton, Picture Communication Symbols (Piktogramy PCS), Picture Ideogram Communication (Piktogramy PIC), system Bliss;
- **pomoce wysokiej technologii**, to urządzenia do komunikacji bądź komputery czy tablety ze specjalnym oprogramowaniem zawierającym syntezę mowy, wyróżniamy między innymi: MÓWik, Boardmaker with Speaking Dynamically Pro, GADAczek, Grid 3.

Pamiętajmy jednak, że nie ma uniwersalnej metody dla wszystkich. Podczas wyboru narzędzia do komunikacji dla dziecka, konieczne jest uwzględnienie jego indywidualnych potrzeb, umiejętności oraz predyspozycji. Często łączy się kilka strategii podczas rozwijania komunikacji, np. mowę, gesty i symbole. W zależności od sytuacji, miejsca czy partnera komunikacyjnego osoby w spektrum mogą komunikować się wielomodalnie, czyli część słów wypowiadać werbalnie, a część wspomagając się symbolami.

Niezależnie od tego, jaką metodę czy narzędzie wybierzemy dla dziecka, AAC ma na celu wspieranie bądź zastępowanie mowy. Dzięki temu dajemy osobie w spektrum możliwość porozumiewania się z otoczeniem, wyrażenia swoich uczuć, myśli, potrzeb i pragnień. A co za tym idzie, poprawę jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie. Najważniejszym celem jest jednak autonomia komunikacyjna – czyli umożliwienie osobie rozmawiania i rozumienia oraz powiedzenia tego, co chce i decydowania o sobie.

Wśród wielu rodziców, a czasem nawet i terapeutów czy nauczycieli krąży obawa, że AAC może zahamować rozwój mowy werbalnej, bądź sprawi, że dziecko się „rozleniwi” i nie będzie już chciało mówić. Nic bardziej mylnego! Nie ma żadnych badań potwierdzających tę teorię, za to można znaleźć liczne publikacje, w których udokumentowano pozytywny wpływ AAC na rozwój mówienia oraz rozumienia mowy i języka.

Aby korzystać i rozpocząć komunikację alternatywną i wspomagającą, nie potrzeba spełnić żadnych kryteriów czy warunków. Każdy zasługuje na możliwość komunikowania się. **Komunikacja to przecież fundamentalna potrzeba oraz podstawowe prawo każdego z nas.** Nie powinno być ono nikomu ograniczane. Zatem **wyposażmy dzieci w odpowiednie narzędzia, by dać im głos i by mogły być usłyszane!**

Autorka: Agnieszka Zaczekowska - neurologopeda, pedagog specjalny, specjalistka w zakresie AAC
<https://fundacjabluepoint.pl/>
<https://www.concilio.edu.pl/>

Bibliografia:

- E. Przebinda, M. Michalik, E. Grzelak, *Komunikacja wspomagająca i alternatywna (AAC) w praktyce logopedycznej i terapeutycznej*, Gdańsk 2023.
- B. B. Kaczmarek, A. Wojciechowska, *Autyzm i AAC. Alternatywne i wspomagające sposoby porozumiewania się w edukacji osób z autyzmem*, Kraków 2015.
- H. Janowicz, A. J. Kopeć, P. Rutka, K. Włodarczyk, *Komunikacja alternatywna i wspomagająca*, [w:] *Spektrum autyzmu wskazówki. O czym powinien wiedzieć rodzic i opiekun osoby z ASD?*, I. Bołtuć, M. Dworzańska, 2024.
- I. Przybyła, *Wprowadzenie komunikacji wspomagającej i alternatywnej u małych dzieci ze spektrum autyzmu oraz wspieranie rozwoju mowy i komunikacji*, [w:] *Zeszyty Naukowe Pedagogiki Specjalnej* 1/2024 (17) pp. 131-144.

Publikacja zlecona.

Źródło: <https://www.infoilawa.pl/aktualnosci/item/77956-jak-to-jest-nie-moc-wyrazic-swoich-potrzeb-i-uczuc>